

УДК 745/749:061:069.4/5+398.332.12(045)(477.8)"19"
DOI <https://doi.org/10.15407/nz2024.05.1295>

**КОЛЕКЦІЯ ПИСАНОК
У ЗБІРЦІ МУЗЕЮ
НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА
ІМЕНІ Т. ШЕВЧЕНКА:
ХРОНОЛОГІЯ РОЗВИТКУ
ТА РЕГІОНАЛЬНЕ РІЗНОМАНІТТЯ**

Валентина ТЕСЛЮК

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-4943-1175>

завідувачка сектору фондів,
провідна зберігачка фонду «Писанка»,
Музей етнографії та художнього промислу,
Інститут народознавства НАН України
e-mail: valentyna_teslyuk@ukr.net

Мета дослідження — проаналізувати історію формування колекції писанок Музею Наукового товариства імені Т. Шевченка (далі — Музей НТШ), оцінити роль української інтелігенції в розвитку та регіональному різноманітті цієї колекції. *Хронологічні межі* дослідження: 1900-ті роки — 1940 рік. *Методологія* дослідження ґрунтується на застосуванні низки методів музеєзнавчих та історичних досліджень, зокрема хронологічного методу, принципах історизму, документ-аналізу і систематизації. Головною джерельною базою є інвентарні книги Музею НТШ, а також Хроніки НТШ, наукові праці з досліджень історії формування збірки Музею НТШ.

У статті наголошено на провідній ролі української громадськості у формуванні колекції писанок. Вперше висвітлено конкретний внесок українських вчених, дослідників, громадських діячів, учителів, священників, учнів гімназій, інших дарувальників у поповненні музейної колекції. Виокремлено два етапи формування колекції (від 1900-х років до Першої світової війни та міжвоєнний), які, окрім хронологічних меж, відрізняються між собою рівнем залученості української громадськості до збирання та передавання писанок до Музею та регіональним різноманіттям.

Ключові слова: Музей НТШ, писанка, колекція, інвентарні книги НТШ, відозва, дарувальники.

Valentyna TESLIUK

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-4943-1175>

Head of the Funds Sector, Leading Custodian

of the Pysanka Fund,

Museum of Ethnography and Crafts,

Institute of Ethnology of the National Academy
of Sciences of Ukraine

e-mail: valentyna_teslyuk@ukr.net

**PYSANKA COLLECTION IN THE MUSEUM
OF THE SHEVCHENKO SCIENTIFIC SOCIETY:
DEVELOPMENT CHRONOLOGY
AND REGIONAL DIVERSITY**

The relevance of the topic is driven by the need for an in-depth analysis of the history of museum collections, which helps to assess the role of Ukrainian society in the development and preservation of Ukraine's cultural heritage. Pysanka collection of the Museum of the Shevchenko Scientific Society (hereinafter — the NTSh Museum) is the *object* of the study. It *aims* to analyze the history of this collection and to evaluate the role of Ukrainian intelligentsia in the development and regional diversity of this collection. The *chronological scope* of the study covers the period of 1900s — 1940.

The *research methodology* is based on the application of a number of methods of museological and historical research, in particular, the chronological method, the principles of historicism, document analysis, and systematization.

The main *sources* include the inventory books of the NTSh Museum, as well as the SSS chronicles and scientific works on the history of the NTSh Museum collection. The article emphasizes the leading role of Ukrainian society in the development of the pysanka collection. For the first time, the specific contribution of Ukrainian scientists, researchers, public figures, teachers, priests, gymnasium students, and other donors to the museum collection is outlined. Two stages of the collection creation (before the First World War and the interwar period) are identified. In addition to chronological boundaries, they differ in the level of involvement of Ukrainian society in collecting and transferring pysankas to the Museum and in regional diversity. At present, pysanka collection of the NTSh Museum is in the Pysanka Fund of the Museum of Ethnography and Crafts of the Institute of Ethnology of the National Academy of Sciences of Ukraine.

Keywords: Shevchenko Scientific Society Museum, pysanka, collection, Shevchenko Scientific Society inventory books, appeal, donors.

Вступ. Збереження української культурної спадщини є одним з головних завдань державної політики України у сфері культури. Це завдання набуло особливої актуальності в період російсько-української війни, під час якої агресор знищує наші національні скарби та намагається зруйнувати українську культурну ідентичність.

Дослідження історії формування колекції українських писанок у першому на західних теренах України музеї — Музеї Наукового товариства ім. Шевченка — дає змогу зрозуміти важливу роль українського суспільства у збереженні культурних надбань свого народу, формуванні шанобливого ставлення до власних традицій, самобутності й історії, забезпеченні спадковості та зв'язку між поколіннями.

Деякі аспекти формування збірок Музею НТШ дослідили М. Гембарович, І. Гургула, М. Івасюта [1], Г. Скрипник [2]. Короткий огляд формування колекцій Музею зробила Т. Гонтар [3]. Аналіз збирацької діяльності Етнографічної комісії в контексті ролі НТШ в організації етнологічних студій в Україні провела О. Сапеляк [4]. Діяльність Музею НТШ як популяризатора української культури висвітлила А. Надопта [5]. Історію та діяльність Музею НТШ, формування його збірок, зокрема колекції писанок, най докладніше проаналізував В. Кушнір [6].

Загальну інформацію про надходження артефактів до збірки Музею НТШ, зокрема й писанок, містять «Хроніки НТШ» [7—13]. Конкретні докладні дані про набуті писанки записано в інвентарних книгах НТШ, що повністю збережені дотепер [14—23]. Записи у них не завжди містять детальну інформацію про дарувальника, що ускладнює його ідентифікацію. Також часто відсутня інформація про конкретне село чи місто походження писанки, рік її виготовлення. Однак загалом зафіксовані відомості дають змогу простежити хронологію розвитку, регіональну різноманітність і наповненість музейної колекції писанок¹.

¹ У тексті статті для позначення повітів використано скорочення: Белзький — Белз., Березівський — Бер., Бібрський — Бібр., Богородчанський — Бог., Борщівський — Борщ., Бродівський — Бр., Вашківський — Вашк., Вишнівецький — Вишн., Володимирський (Володимир-Волинський) — Вол., Городенківський — Г-нка, Городецький — Г-к, Грубешівський — Гр., Добромільський — Добр., Долинський — Дол., Дрогобицький — Др., Дубенський — Дуб., Жид-

Мета роботи — проаналізувати історію формування колекції писанок у збірці Музею НТШ, оцінити роль української інтелігенції в розвитку та регіональному різноманітті цієї колекції.

Основна частина. Наукове товариство імені Тараса Шевченка було створено 23 грудня 1873 року у Львові як Літературне товариство імені Тараса Шевченка (назву змінено у 1892 році). Постанова цієї наукової установи ознаменувало важливий етап у розвитку української науки й освіти в Галичині та загалом в Україні. НТШ стало єдиним об'єднанням українських учених на західних теренах України в цей період [6, с. 4].

Статут НТШ містив положення про необхідність збирати наукові матеріали, пам'ятки старовини та зберігати їх у музеї [24]. Такий музей, спочатку під назвою Музей старинностей, засновано при НТШ в середині 1890-х років. Першу згадку про Музей знаходимо у звіті про діяльність НТШ за 1895 рік [3, с. 417]. Саме у цьому році на засіданні Виділу НТШ було ухвалено рішення «...створити національний музей, де були б зібрані пам'ятки нашої минувшини та була б представлена точна наука розвою та зросту нашого народу» [1, с. 6]. Збирати пам'ятки для Музею почали двома роками раніше. Тому в історіографії музейної справи датою заснування етнографічного музею іноді вказують 1893 рік [3, с. 417].

Появі Музею НТШ передували етнографічні, промислові та сільськогосподарські виставки, які відбувалися у Львові (1877, 1885, 1887), Коломиї

чівський — Жид., Жовківський — Жовк., Заліщицький — Зал., Збарзький — Збар., Зборівський — Збор., Здолбунівський — Зд., Золочівський — Зол., Калуський — Кал., Кам'янка-Струмилівський — Кам., Коломийський — Кол., Копичинський — Коп., Косівський — Кос., Костопільський — Кост., Кременецький — Крем., Ліський — Ліськ., Львівський — Льв., Любачівський — Люб., Мостиський — Мост., Надвірнянський — Надв., Перемишльський — П-шль, Перемишлянський — П-ни, Печеніжинський — Печ., Равський — Рав., Радехівський — Рад., Ряшівський — Ряш., Самбірський — Самб., Скалатський — Скал., Сколівський — Скол., Снятинський — Сн., Сокальський — Сок., Станіславський — Стан., Старосамбірський — Стар., Сторожинецький — Стор., Стрийський — Стр., Сяноцький — Сян., Томашівський — Том., Турківський — Турк., Холмський — Холм., Чесанівський — Чес., Чортківський — Чортк., Яворівський — Яв., Ярославський — Яр.

(1880), Тернополі (1887) й інших містах Галичини. Виставки викликали зацікавлення пам'ятками народної культури, їхнім вивченням та колекціонуванням. До створення Музею НТШ спонукали, з одного боку, розвиток музейництва в Великій Україні, з іншого — організація в Галичині низки польських музеїв. Заснування Музею стало одним із результатів зусиль української інтелігенції Галичини, спрямованих на розбудову в цьому краї мережі українських культурних установ [6, с. 4].

Значну роль у комплектуванні збірок відіграли голова НТШ Михайло Грушевський, голова Етнографічної комісії Іван Франко і довголітній секретар цієї комісії Володимир Гнатюк. Вони сприяли розповсюдженню запитальників — своєрідних анкет, опитувальних листів, за допомогою яких збирали етнографічні, історичні та мистецькі пам'ятки, фольклорні записи та інші наукові матеріали.

З плином часу Музей НТШ став одним з найбільших українських музейних закладів, головними завданнями якого були надбання, збереження та популяризація пам'яток старовини українського народу. Це відобразилося на багатстві, різноплановості, цінності й унікальності колекцій пам'яток, які почали формувати з перших днів існування Музею.

Створення колекції писанок в Музеї НТШ розпочалося на початку ХХ століття. Розглядаючи весь період існування Музею НТШ, можна виокремити два етапи у формуванні колекції писанок: до Першої світової війни (1900-ті рр. — 1914 р.) та міжвоєнний (1924—1939 рр.).

Хронологічно першу із зафіксованих збірок писанок Музей отримав у подарунок у 1907 році. Це — добірка з 317 писанок з Волині, яку передав добродій Львович (таке прізвище чи псевдонім записано в інвентарній книзі Музею) [14].

Важливим способом поповнення колекції писанок Музей НТШ були відозви до української громадськості, які регулярно оприлюднювалися у пресі із закликом збирати та надсилати писанки до Музею [8, с. 21—22]. Таку відозву у тогочасній пресі Музей оприлюднив перед Великоднем 1911 року. Це сприяло значному поповненню колекції писанок — до кінця серпня Музей отримав 814 писанок (майже всі були подаровані) [8, с. 21—22]. Цього року найбільше писанок надійшло з Гуцульщини, Буковини, Покуття і Поділля.

Записи в інвентарних книгах Музею НТШ [14] свідчать, що на відозви Музею відгукувалась передусім інтелігенція, зокрема вчителі, священники, митці, студенти і вчителі гімназій, що збирали і передавали писанки зі своїх місцевостей. Також колекцію писанок поповнювали відомі українські вчені та громадські діячі. Зокрема, впродовж 1909—1920 років багато писанок Музею подарували Іван Крип'якевич (1886—1967), Осип Роздольський (1872—1945), Володимир Шухевич (1849—1915), Ярослав Пастернак (1892—1969).

З-поміж найпомітніших надходжень — збірка з різних місцевостей Галичини, які у 1909 р. подарував український богослов, філолог, перекладач, колекціонер і дослідник українського побуту Осип Роздольський (191 од.) [7, с. 43].

У 1910 р. надійшли писанки від Білоскурського (49 писанок з с. Люче, Печ.), Марії та Ганни Сельських (7 писанок з с. Микуличин, Надв.), Богдана Заклинського (писанки з сіл Старі Кути і Рудники, Сн.). Священник з с. Криворівня Олекса Волянський (1842—1947) подарував 44 гуцульські писанки.

Значний внесок у формування колекції писанок Музею НТШ зробили народні вчителі. Завдяки їхнім зусиллям музейні збірки поповнювалися найкращими типовими зразками народного побуту і мистецтва. Зокрема активними збирачами писанок були вчителі з Гуцульщини Богдан Заклинський та Михайло Кузьмак. У листі до І. Козаківського Б. Заклинський писав: «Вчительство, перебуваючи стало на селі, потрапить зібрати чи вишивки, писанки, чи зразки народної ноші, чи які вироби домашнього промислу, чи які давні пам'ятки (...). Багато з-помеж нас се аматори — збирачі і мають у себе чимало усяких річей...» [25, с. 47]. М. Кузьмак лише в 1911 р. зібрав та передав до музею 64 писанки із с. Жаб'є (Кос.). Імена цих дарувальників неодноразово зустрічаємо на сторінках інвентарних книг Музею НТШ.

У 1911 р. [14] колекція Музею значно збагатилася гуцульськими писанками. Відомий учитель, краєзнавець та видавець Франц Андрусевич (1889—1925) подарував 71 писанку з Косівського повіту. 64 писанки подарував Михайло Кузьмак. З с. Космач 42 писанки надійшло від Анни Павлусевич, 15 — від Марії Тим'якової². Буковинські писанки Музей отримав

² В інвентарних книгах Музею НТШ деякі прізвища відомих дарувальниць записано з суфіксам -ова, -ева,

від Николи Бойка (13 од., с. Черногузи, Вижн.) і Григорія Сібіка (11 од., с. Руська Молдавиця, тепер Румунія). 11 писанок з Заліщицького повіту подарував відомий педагог і громадсько-політичний діяч Тадей Залеський (1883—1976), 8 лемківських писанок (с. Старожили Великі, Сян.) — Іван Геринович. Також цього року колекція Музею поповнилася писанками з Галичини та Поділля. Їх для Музею дарували Я. Пастернак, В. Попович, Д. Попович, Є. Олесницька.

У 1912 р. збірку зі 149 гуцульських писанок з Косова передав «артист-маляр» Сороковський [10, с. 54—55]. Збірку з 20 писанок з сіл Дземброня і Жаб'є подарував Б. Заклинський, 36 писанок з Галичини — Б. Паньківський, 10 писанок з с. Петранка (Кал.) лексій Богачевський. 9 галицьких писанок надійшло від Бібліотеки НТШ, 3 писанки з Коломийського повіту — від Павла Лещія.

Оцінюючи стан музейної збірки НТШ на кінець 1912 року, апікат³ Музею Олекса Назаріїв підкреслив цінність колекції писанок, якою Музей особливо пишається [6, с. 64, 65].

Чергову відозву у справі збирання писанок Музей оприлюднив в українській пресі перед Великоднем 1913 року. Її надрукували багато часописів: «Вперед», «Громадський Голос», «Діло», «Ілюстрована Україна», «Калуський Листок», «Народна Часопись», «Народний Голос», «Нове Слово», «Рада», «Україна», «Свобода», «Руслан» та інші.

Відозви містили детальні пояснення стосовно правильного пакування писанки, подання докладних відомостей про неї [12, с. 29—30]. Зокрема просили докладно вказувати:

а) село (містечко) і повіт (або місто), де написано писанку;

б) коли можливо, назвисько, ім'я, вік, стан і ступень просвітній особи, що писала писанку;

в) час (рік або й докладніше), коли написана писанка;

-івна. Напр.: Музика — Музикова, Мриц — Мрицова, Дашкевич — Дашкевичева (Олена Степанів), Чижович — Чижовичівна (Стефанія Пушкар) тощо. Тому припускаємо, що прізвище цієї дарувальниці — Тим'як.

³ Апікатом називали дослідника, колекціонера, громадського діяча, окрему особу або організацію, що подає апікацію (заявку) на внесення або передачу матеріалів, об'єктів або документів до музею.

г) назву орнаменту (взору, десені) сеї писанки і складових частин його, (уміщених на писанці геометричних фігур, подобири різних предметів, різних поділок, пасків, крисок і знаків і т. п.);

д) якими фарбами закрашено сю писанку, чи купованими чи свого домашнього виробу? Як звуть ся і з чого вироблені ужиті до того фарби? Як звуть ся в зазначеній місцевості кольори сеї писанки?

е) чи орнамент присланої писанки є загально розповсюднений в згаданій місцевості, чи, може, він нового походження (в такому випадку коли і звідки його позичено), чи нарешті такий, котрого вже не уживають (або не всі уживають) в тій місцевості?

ж) назвисько, ім'я і стан особи, що присилає (або дарує) писанку до музею».

Такі дані були потрібні для того, щоб дослідники могли зв'язати ці пам'ятки із цілим соціально-культурним контекстом їхнього побутування, задля осмислення музейних пам'яток як невід'ємної складової народної культури [6, с. 63].

Цього року Музей особливо збагатився писанками — надійшло 624 од. [12, с. 21]. Зокрема у дарунок від Віталія Нагорного Музей отримав 18 писанок 1912—1913 років з сіл Новий і Старий Дашев (тепер — селище Дашів), Польове, Калник (Кальник) і Купчинці Липовецького повіту Київської губернії [14]. Фактично ця колекція — єдина у фонді з Центральної України з початку ХХ століття.

Багатством та регіональним різноманіттям вражає колекція писанок, подарована у 1913 р. Іваном Крип'якевичем (281 од.) [14]. Вона охоплює 23 повіти Галичини (Льв., Кам., Рав., Сок., Жовк., Пер., Бібр., Рад., Збор., Др., Скал., Жид., Стар., Бр., Зал., П-шль, Турк., Зол., Самб., Скол., Г-к, Печ., Дол.) і 1 повіт Лемківщини (Сян.).

Охоче відгукувалися на відозви Музею священники, вчені, педагоги, студенти. Одним з них був отець Лев Сілінський (1871—1955), який в ці роки (1901—1918) був парохом с. Ражнів (Бр.) [26]. Він подарував писанки з сіл Гутиско, Руда Брідська, Барилів, Боратин та ін. (Рад., Бр., Борщ.). Про о. Л. Сілінського з теплом та вдячністю згадував поручник УГА Павло Дубас: «священник-патріот», що «виховав продовж 18 років нову генерацію в українському дусі і зацепив у селі український патріотизм» [26].

О. Іван Охримович, що в 1906—1922 роках служив у церкві Різдва Христового в с. Підгір'я, 1913 року подарував дві писанки з с. Ляхівці та 11 «шкробанок» («дряпанок») з Богородчанського повіту. Цього року священник з Надсяння Броніслав Гоцький подарував 30 писанок з Ярославського повіту (з них 24 — з с. Тучапи). 25 писанок з с. Молодич цього ж повіту подарував Музею студент прав Іван Гинилевич.

Цього року музей отримав у подарунок 17 писанок (Льв., Рав., Сок., Жовк.) від відомого українського письменника, літературознавця і педагога Дениса Лукіяновича (1873—1965). Український вчений-агроном, громадський діяч Андрій Корнелія (1867—1934) передав 26 писанок з Старого Милатина, Радеківського, Ярославського повітів та Буковини.

31 писанку з с. Чорноріки біля Кросна (Лемківщина) подарував «артист-маляр» Олекса Майданюк, що цього року активно долучився до формування багатьох збірок Музею [11, с. 25]. 18 гуцульських писанок надійшло від Ф. Андрусевича.

Строкату збірку з 23 писанок з різних регіонів передав Кость Котис. Це — п'ять писанок з с. Опільсько (Сок.), три писанки 1908 р. з с. Хащів (Турк.), три писанки 1909 р. з с. Висоцько (Яр.), 12 писанок 1908—1912 рр. (Ліськ., Сок., Рав., Стар.).

Також колекція поповнилася буковинськими писанками [14]. Українська школа в Чернівцях подарувала Музею 36 писанок, М. Явецький — 10 (Вашк.), М. Яців — п'ять (с. Мигова, Вижн.), Юрій Т. — 13 (с. Селятин, Стор.). В Музей надійшло сім писанок з с. Воловиця Руська та 17 волоських (румунських) писанок з с. Вама.

24 писанки подарував Цмайло-Кульчицький (села Кульчиці Шляхоцькі та Новошиці, Самб.), вісім писанок з с. Старгород (Сок.) — Андрій Дзьоба, 12 писанок з Добровлян (Зал.) — В. Романко, 17 з с. Космач (Печ.) — М. Слюсарчук, 20 писанок з с. Незвисько та одна з с. Гавриляк (обидва — Г-нка) — Василь Петруняк, 14 писанок з с. Старява (Мост.) — Іван Тропак.

Дарувальниками писанок цього року були також О. Купчинська (20 од., Рад.), Семен Юрчук (17 од., Сок., Рад., Рав., Кам., Жовк.), Йосиф Чернецький (15 писанок з Борщівського і Заліщицького повітів), Є. Паньківський (11 од. з с. Рогіз-

но, Жид.), С. Новаковська (п'ять од., зокрема чотири — з с. Тисова біля Болехова), о. Іван Гузар (три од. з Галичини), Михайло Харкавий (с. Милошовичі, Льв.). Невідомими залишилися дарувальники писанок з с. Нівра (Борщ.), с. Комарів (Сок.), с. Белзець (Зол.).

Станом на серпень 1913 р. у колекції налічувалося 2732 писанки з Галичини, а також з Волині й Буковини [12, с. 18].

Підсумовуючи роботу Музею за 1913 р., археолог, мистецтвознавець та співробітник Музею НТШ Володимир Гребеняк (1892—1915) зазначив: «Етнографічний відділ має змогу також по-величатися декількома свого роду цінностями. Колекції килимів, вишиванок, кераміки, скла, писанок дуже чисельні і різнорідні, вони є самотніми на галицькій Україні (...) На серці цілої суспільності повинно лежати бажання збагачувати Національний музей пам'ятниками давньої штуки, а Музей Товариства Шевченка остатками передісторичної культури українських земель по сей і по той бік кордону та предметами сільського побуту нашого народу...» [27, с. 7]. Сам В. Гребеняк також подарував Музею 9 писанок з с. Підбуковина (П-шль).

Під час Першої Світової війни нових надходжень до Музею було небагато. Зокрема у вдови інженера Червінського за 8 000 корон закупили цінну збірку виробів майстрів Гуцульщини — 1078 предметів, з-поміж яких налічувалося 215 писанок [3, с. 422]. Це один з рідкісних випадків саме купівлі писанок, який, на жаль, не зафіксовано в інвентарній книзі.

У 1914 р. [14] колекцію писанок поповнили Сетан Малецький (14 писанок з с. Лібухова, Стар.) та Остап Станіславський (13 писанок, в т.ч. 11 — з с. Космач). Єдиний запис про надходження писанок у 1917 р. було зроблено пізніше, у 1928 р. [15]. Вказано, що Антін Березовський подарував 14 писанок з с. Добростани (Г-к).

Міжвоєнний етап формування колекції писанок почався 1924 року [14]. Цього року вперше зроблено записи про те, що писанки для Музею дарують учні гімназій, а саме Березівський (24 писанки з с. Брустури, Кос.), Гриць Вергун (дві писанки з с. Цєблів, Сок.) та Козубський (одна писанка, Крем.).

У 1925 р. [14] сім писанок з сіл Залісці та Башуки (обидва — Крем.) подарував громадський і політич-

ний діяч з Кременця Борис Козубський [28, с. 210]. Дарування писанок учнями гімназій ставало традицією: В. Циган передав п'ять писанок з с. Запитів (Льв.), Роман Бариліак — дві писанки з с. Дмитрів (Рад.), одну — з с. Новиця (Кал.).

Найбільший внесок у формування колекції писанок у 1926 р. [15] належить українському вченому, педагогу й громадському діячеві Роману Цегельському (1882—1956). Того року він подарував Музею 35 писанок: 23 — з с. Залуче біля Снятина, 12 писанок 1912—1913 рр. — з Буковини. О. Василь Навроцький з Волківців передав шість писанок з цього села (Борщ.). Долучилися до дарування учні: Зофія Сютрик передала шість писанок з с. Млини (Яв.), Щербатюк — чотири писанки з м. Устилуг (Вол., у книзі вказано Холмщина). Також того року до Музею надійшли чотири писанки з с. Стоянів (Рад.), які подарував Пилипець, писанки з сіл Лівча (П-шль), Плазів (Люб.), Млини (Яв.), Кізлів (Кам.).

У книзі Музею НТШ [15] є лише один запис про набуття писанок у 1927 р.: Остап Маціовський подарував 15 писанок з с. Завидовичі (Г-к).

Наступного року [15] до поповнення колекцій писанок Музею значною мірою долучились українські педагоги, громадські діячі та науковці. Велику добірку писанок (86 од.) подарував викладач з Сокаля Андрухович. У ній переважають писанки з Сокальського повіту, є також пам'ятки з Равського, Грубешівського та Радехівського повітів.

Український лікар, громадський і політичний діяч Омелян Вербенець (1889—1944) передав в Музей 31 писанку з с. Ветлин (Яр.). 11 писанок з с. Блажів (Самб.) подарували Роман і Євген Матковські, 9 писанок з с. Будараж (Зд.) — В. Ігнатович, 8 писанок з Волині (з них три — Крем.) — Б. Козубський.

Впродовж 1928—1929 рр. в Музеї проведено звірку та систематизацію колекції писанок, зібраних за три десятиліття. Цією роботою займалася Ірина Гургула (1904—1967), що згодом стала відомою дослідницею народного мистецтва. У 1929 р. вона опублікувала статтю про писанки Східної Галичини й Буковини [29], де описала орнаменти писанок, звернула увагу на спільні візерунки у вишивці.

Результатом чергової відозви у справі збирання писанок, опублікованої в 1929 р. в часописі «Діло», було отримано більше 650 писанок з місцевостей, що

були мало представлені в музейній колекції (Поділля, Покуття, Холмщина) [13, с. 37; 15; 16]. Серед цих писанок відібрано 30 дублікатів з різних місцевостей і вислано до Харківського етнографічного музею в обмін за передану Музеєві глиняну розмальовану баньку та куманець (для горілки) із Полтавщини [25, с. 69].

Найвагоміший внесок у формуванні колекції писанок Музею в 1929 р. [15; 16] зробили громадські діячі, педагоги, священники, науковці й учні гімназій. Доктор зі Станиславова М. Терлецький подарував 73 писанки, з них — 58 з с. Космач, сім — с. Пилипи (Кол.), дві — с. Садки (Зал.), 1 — с. Ослави (Надв.).

Український науковець і педагог Сава Никифоряк (1886—1973), в той час викладач Української гімназії міста Станілавова [30], подарував 49 писанок з Косівського повіту і три — зі Снятинського. Отець Ю. Фацієвич з с. Шупарка (Борщ.) подарував Музею 83 писанки з цього села.

75 писанок з різних повітів надійшло від Лева Чачковського (1867—1933), українського правника й дослідника. Це писанки з Космача (вісім од.), сіл Лука (три од.), Уніж (три од.), Герасимів (чотири од.) (усі — Г-нка), Вовчухи (одну од.) (Г-к), а також інших інших повітів (Кос., Кол., Бог., Борщ., Зал., Печ., Мост.).

До дарування писанок Музею долучилася й відома українська історикня, викладачка географії, громадська та військова діячка Олена Степанів (1892—1963). Її внесок — це сім писанок з с. Заболотці (Бр.), по дві — з сіл Підберізці (Льв.), Корениця (Яр.) і Біскупичі (Вол.). Наступного року вона подарувала ще шість писанок з с. Заболотці.

Професор з Перемишля Іван Шпитковський передав до Музею 15 писанок з Перемишльського і Ярославського повітів, а також Гуцульщини. Р. Цегельський подарував дві писанки з с. Яструбичі (Сок.) і дві — з с. Закомар'я (Зол.). вісім писанок (Жовк.) передав до Музею Я. Пастернак — п'ять з с. Зіболки та три з сусіднього с. Верени.

Український письменник, поет, журналіст, громадський діяч Анатоль Курдидик (1905—2001) передав вісім писанок з с. Малковичі (П-шль), громадська діячка, промисловий інженер і психотехнік зі Львова Стефанія Пушкар (уроджена Чижович)

(1901—1988) — п'ять (Г-к), інженер Ал. Кіцера з Луцька — 29 (Холм.).

Продовжували дарувати писанки Музею священники. О. Михайло Карп'як з с. Ульвівок (Сок.) — 16 писанок з цього села, о. А. Круцько з с. Куликів — 20 писанок з с. Нове Село (Чес.). 10 писанок надійшло від священників Жовківського повіту: від о. Матвія Павлюка — п'ять писанок з с. Нагірці, о. К. Ясеницького — три з с. Жовтанці о. М. Антоновича — дві з с. Замочок.

До справи дарування писанок Музею знову активно залучалися учні гімназій. З-поміж них найвагоміший внесок зробили Ігор Руденський (17 писанок з с. Гвоздець Старий і дві — с. Гвоздець Малий, Кол.), Іван Вонсуль (10 писанок з с. Садки, дві — с. Колодрібка, одну — с. Устечко, усі — Зал.), Юрій Свістель (вісім — с. Нирків, Зал.), Василь Гадовський (шість — с. Корчмин, Сок.), Льонгін Телюк (дві — с. Завидовичі, Г-к; дві — с. Підгайчики, П-ни). Також дарували писанки інші учні — Мирон Бойко, Мирон Матвієйко, Михайло Петришин, Михайло Ласка, Яр. Олесницький, Євген Курдидик, Іван Братик, Нестор Фірманюк, Яків Гніздовський, Микола Дутка, Тарас Лозинський, Роман Клапушак.

З-посеред інших дарувальників варто виокремити Мелянію Савчин, що подарувала шість писанок з с. Улазів (Чес.), чотири — з с. Новий Диків (Люб.), а також Анну Керикову, що подарувала вісім писанок з с. Винники (Сок.), дві — з м. Белз (Сок.).

Дочка Богдана Заклинського Оріся подарувала сім писанок з Мокротина (Жовк.), п. Мащак — п'ять з с. Смільниця (Стар.), Володимир Прийма — з сіл Буньковичі (три од.) та Поляна (дві од.) біля Хирова, Степан Коцюба зі Львова — дві писанки з с. Космач і вісім з с. Жаб'є.

Від XI пластового куреня ім. гетьмана Мазепи у Станиславові в дар Музею надійшло 23 писанки (Сн., Надв., Г-нка, Борщ., Кос.).

У 1929 р. в колекції Музею налічувалося вже 4200 писанок, зокрема 3095 з Галичини, 494 з Волині й Холмщини, 203 з Буковини, 14 з Київщини [13, с. 37]. Походження 394 писанок визначити не вдалося [7, с. 4].

Загалом, за період від кінця 1920-х до кінця 1930-х рр. збірка писанок у Музеї НТШ значно збільшилася: за 1930—1936 рр. до музею надійшло

1019 писанок (1930 р. — 201 писанка, 1931 р. — 367, 1932 р. — 54, 1933 р. — 57, 1934 р. — 106, 1935 р. — 40, 1936 р. — 194) [16—20].

У 1930 р. [16; 17] суттєвий внесок у формування колекції писанок Музею НТШ зробили Никола Калужняцький зі Львова, що подарував 23 писанки: 16 з с. Стібенець (П-шль), 5 — з м. Почаїв (Крем.), 2 — з с. Піняни (Том.). Доктор Маріян Панчишин зі Львова передала в дар Музею 18 писанок з Гуцульщини, Левко Янушевич — 32 писанки зі Східної Галичини, доктор Василь Лев зі Львова — п'ять писанок з с. Яжів Старий (тепер — Старий Яр) (Яв.), Богдан Заклинський — шість з с. Явірник Руський (Добр.), інженер Любомир Савойка зі Львова — чотири писанки з с. Селиська (Бер.), професор Ст. Фарина з Чорткова — вісім писанок (Борщ., Зал.), професор Я. Константинович зі Львова — п'ять з с. Межибід (Сян.).

Помітною у поповненні колекції писанок була участь учнів гімназій, від яких цього року надійшло 50 писанок з різних місцевостей (Сок., Скол., Кос., Рав., Льв., Г-к, Кам., Зал., Том., Кол., Бог., Рад., Печ.). По кілька писанок Музею подарували Василь Криса, Ярослав Ковч, Іван Городиський, Ярослав Васишин, Ілярко Ласійчук, Макогін, Магальяс, Дзіковський та інші.

Записи в інвентарних книгах свідчать про те, що багато писанок надійшло у 1931 р. [17]. Важливо відзначити, що того року дарувальниками були відомі науковці та педагоги.

Цінною є колекція українського історика, бібліографа, архівіста, педагога Богдана Барвінського (1880—1958), що, зокрема, містила писанки з кінця XIX століття (Галичина, Кос., Г-нка). Як і в попередні роки, дарувальниками писанок були проф. С. Фарина (13 писанок, Чортк., Борщ., Коп.), проф. І. Шпитковський (62 писанки, П-шль), доктор С. Никифорак (12 писанок з с. Рожнів, Кос.), доктор І. Крип'якевич (вісім писанок — Кам.; п'ять — Жовк.; три — з с. Стаї (тепер — Стаївка), Рав.; три — з с. Молодич, Яр.).

До формування колекції писанок активно долучився знаний український геолог, географ і археолог, військовий діяч Юрій Полянський (1892—1975), що в 1931—1939 рр. був викладачем антропології Львівської богословської академії. Вчений подарував Музею 15 писанок (Рав., Збар., Сн., Льв.).

У 1933 і 1936 роках через нього було передано ще близько 20 писанок.

Того року колекція писанок поповнилася збіркою відомого українського громадського діяча, етнографа, педагога і публіциста Володимира Шухевича — вісім писанок з Снятинського повіту та п'ять з Гуцульщини. Доктор зі Львова Василь Лев — 15 писанок з Яворівського повіту (шість з с. Залуже (Залужжя), дев'ять — з с. Яжів Старий).

Свій внесок зробив і український педагог, редактор та громадський діяч, організатор українського учительства Іван Герасимович (1876—1942), що в 1931 р. працював в організаційному відділі товариства «Рідна школа». Він подарував Музею 12 писанок з різних місцевостей, зокрема шість з с. Космач (Кол.), чотири з с. Заріче (Скол.).

Збільшилося кількість дарувальників з числа учнів гімназій. До найактивнішого учня Івана Вонзуля додалися львівські гімназисти Роман Лопчак, Михайло Сушко, Зиновій Конюшко, Патрус, Кость Бень, Семко Кордуба, учні гімназії в Жовкві Олекса Бранець, Микола Хома, Гнатишин, учень гімназії в Перемишлі Болеслав Шеліга. Також долучилися гімназисти Роман Рошак, Олександр Рудий, Богдан Романенчук, Стебельський. Як і попереднього року, географія походження подарованих учнями писанок була дуже широкою (Кол., Рав., Жовк., Стар., Дол., Льв., Жид., Зб., Г-к, Зал., Сок., П-шль).

У наступні три роки поповнення колекції відбувалося менш інтенсивно. У 1932 р. [18] писанки надходили головню від учнів гімназій та інших дарувальників. Студентський гурток в Белзі подарував шість писанок з с. Перемислів (Сок.), стільки ж надійшло від М. Антонішина з с. Мальчиці (Г-к), три — від учня гімназії М. Ільницького з с. Семигинів (Стр.).

Інженер Іван Сірий подарував шість писанок з сіл Лази і Висоцько (Яр.). Дарувальники зі Львова Ольга Панчишинова передала 13 писанок, Олена Пик — дві писанки з с. Чорна (Ряш.), Богдан Дяків — п'ять писанок з с. Жужіль (Сок.).

Наступного року в інвентарній книзі Музею [18; 19] вперше фіксується факт закупівлі писанок: у сестри Назарії (Ч.С.В.В.) за 3,4 злотих Музей купив 16 писанок (Сок.). 10 писанок з с. Ветлин (Яр.) подарував А. Корнелля. Через проф. Ю. Полянського писанки до Музею передали учні Василь Гадов-

ський (чотири писанки з с. Корчмин, Рав.), Ізяслав Антонішин (п'ять писанок з с. Мальчиці, Г-к), Ільницький (дві писанки з с. Семигинів, Стр.). Також цього року Музей отримав писанки від Софії Левицької, Костя Бень, Марти Полянської та Ольги Гіркової.

У 1934 р. [19] було закуплено шість писанок, на яких зображено етапи процесу писання — від білого яйця до готової писанки (с. Космач). Однією з найпомітніших дарувальниць писанок цього року стала Неоніла Черевко, що через доктора Ольгу Мриць передала в Музей 25 писанок з с. Сеньковичі (Рав.). Анна Кудик подарувала 12 писанок з Жовківського повіту (зокрема, з сіл Кунин і Добросин), Стефанія Циганюк — п'ять писанок з с. Мілія (тепер с. Мілієве) (Вижн.) та одну з Чернівецького повіту. Через редакцію часопису «Громадський голос» Борис Галецький передав 19 писанок з Рівненського повіту.

Наступного року [19] 12 писанок надійшло від Марії Жицької (Рав., Кос., Льв.). Професор Михайло Кіт подарував дві писанки з м. Краснистав (Холм.). Незначні внески (по одній—три писанки) зробили Р. Бойко (с. Підгайчики, П-ни), Ярослав Микитка (с. Грушів, Яв.), Сидір Тим'як (м. Глиняни, П-ни), Роман Рив'юк (с. Серафінці, Г-нка) та інші.

Найпомітнішою статтю у списку дарувальників писанок у 1936 р. [20] став магістр Калістрат Добрянський, що передав у Музей 66 писанок з сіл Ясениця Замкова (26 од.), Боберка (21 од.), Лужок Горішній (шість од.), Бусовиська (чотири од.), Тершів і Лімна (по дві од.) (усі — Турк.), Бережниця (п'ять од.) (Самб.). Через К. Добрянського Ярослава Микитівна передала сім писанок з с. Грозьова (Турк.).

Український мовознавець і фольклорист, дослідник лемківських говірок Іван Зілинський (1879—1952) подарував 15 писанок, ймовірно, з Лемківщини. Шість писанок з Ярославського повіту передав доктор О. Вербенець. Львів'янин Борис Городиський подарував 66 писанок з Косівського повіту (села Жаб'є-Ільці й Жаб'є-Слупіка (тепер — селище Верховина), Соколівка, Семаківці, Космач). Ярро Бурачинський через проф. Ю. Полянського передав 16 писанок з сіл Соколівка, Бабин, Москалівка (Кос.). п'ять писанок (Сн., Г-ка) подарувала

Марія Білинська, вісім писанок з с. Неслухів (Кам.) надійшло від К. В. Криловського.

Добирали речові пам'ятки до Музею під час наукових етнографічних експедицій. У листопаді 1937 р. Р. Гарасимчук за дорученням Музею НТШ їздив в етнографічну експедицію на Любачівщину, за підсумками якої збагатив і колекцію писанок (16 од.). Загалом цього року [20; 21] колекція поповнилася 142 пам'ятками. Зокрема Остап Селянський, лікар з Кутів, подарував Музею 34 писанки з долини Черемошу (села Кути Старі, Тюдів, Рожен Малий, Рожен Великий, Розтоки, Білоберезка).

Через Євгена Чайковського до Музею було передано колекцію писанок українського мовознавця, філософа, педагога й психолога Климентія Ганкевича (1842—1924): 30 писанок з Косівського повіту (20 — з с. Кути Старі, 1913 р.; 10 — с. Космач, 1933 р.), 18 з Сокальського (1926 р.), 2 з Перемишлянського (с. Унів, 1923 р.). Також було передано 4 писанки 1914 р. з с. Кути (Кос.) від Яніни Міліянової.

Дарував писанки цього року український громадський і політичний діяч, етнограф, письменник, самоврядовець з Гуцульщини Петро Шекерик—Доників (1889 — не раніше 1940) — 21 од. (Кос.). На одній з них (з с. Криворівня) було зображено тризуби, однак цю писанку, на жаль, у фонді МЕХП не виявлено. Цікаво, що в інвентарній книзі цей дарувальник вказаний як богослов. Іншими богословами, що дарували писанки того року, були Петро Івонюк (6 писанок з с. Боришківці, Борщ.), Василь Стебельський (дві писанки з с. Шили, Збар.). Від Ольги та Марії Савицьких Музей отримав п'ять писанок з с. Валява (П-шль), від Івана Скільця — три писанки з с. Заліська Воля (Яр.).

Інвентарні книги Музею за 1938 р. [21; 22] містять записи про 325 писанок, однак більшість з них — це виявлені незаписані раніше пам'ятки з різних регіонів (Гуцульщина, Лемківщина, Покуття, Сокальщина та ін.). Суттєве поповнення колекції новими писанками відбулося завдяки К. Добрянському, який зібрав і передав до Музею 40 писанок (Сок., Вол., Турк., Кол., Самб., Жовк., Рав.). Через К. Добрянського до Музею писанки з Равського та Сокальського повітів передав український науковець та громадський діяч, професор Іван Олексин (1901—1987).

Цього року до поповнення колекції писанок долучилася українська письменниця, поетеса, літературний критик, перекладачка, журналістка, народна вчителька й культурно-освітня діячка Ольга Дучимінська (1883—1988). Вона передала в Музей 17 писанок (Яр., Льв., Др.).

Помітним надбанням колекції стала збірка писанок, подарована українською художницею, реставраторкою, громадською діячкою Ярославом Музикою (1894—1973). Це — 50 писанок з сіл Косівського повіту (села Старі Кути, Тюдів, Рожен Малий, Рожен Великий, Ростоки, Білоберезка).

Також цього року писанки дарували Р. Гарасимчук (п'ять писанок з с. Шутків, Люб.; сім — з с. Торків, Сок.), А. Курдидик (шість писанок).

Останнім роком суттєвого поповнення колекції писанок в Музеї НТШ став 1939 [22; 23]. Активними дарувальниками були як ті, хто передавав писанки до Музею у попередні роки, так і ті, хто робив це вперше.

Я. Музика подарувала Музею 75 писанок, з яких 49 з долини Черемоша (Кос.), сім з сіл Кути і Космач, сім з с. Куликів (Жовк.), 12 з інших місцевостей (Рад., Льв., Зол.). Магістр К. Добрянський подарував 19 писанок з сіл Мшанець, Лужок Горішній, Завадка, Галівка, Грозьова, Тур'є (усі — Турк.) і дві з с. Бережниця (Самб.). 20 писанок з с. Шутків (Люб.) подарував Р. Гарасимчук, 10 — О. Дучимінська. 22 писанки подарувала сестра Назарія (Кол., Льв., Жовк.).

З-поміж нових дарувальників варто виокремити знаного українського священника Домета Садовського (1845—1940), який передав Музею 40 гуцульських, сокальських, бойківських та інші писанок. Отець Горчицький подарував Музею чотири писанки з с. Вербляни (Яв.), Володимир Ліщинський — 14 писанок з Гуцульщини, Львівського і Коломийського повітів, Мирон Дороцький — 3 писанки з Равського повіту (села Камінка, Старе Село, Потелич).

Учениця гімназії Софія Король передала Музею чотири писанки з с. Павловичі (Груб.), учень Василь Луців — шість писанок з с. Струтин Нижній (Дол.).

Після советської окупації в 1939 р. НТШ було ліквідовано, однак у 1940 р. було зроблено ще кілька записів [23]. Зокрема О. Дучимінська подарувала

16 писанок з с. Печеніжина та його околиць, Р. Герасимчук передав чотири писанки з Сокальського повіту, одну з Белзького та три з с. Космача.

Більшу частину пам'яток етнографічної збірки музею було передано до створеного Львівського державного етнографічного музею (ЛДЕМ). Серед них — 3610 писанок [6, с. 158]. Загалом в інвентарних книгах Музею НТШ зберігаються записи про 5433 писанки, які надійшли в Музей впродовж всього періоду його існування [14—23].

Зі збірки Музею НТШ беруть свій початок значні частини збірок багатьох сучасних львівських музеїв: МЕХП Інституту народознавства НАН України, Національного музею у Львові імені Андрея Шептицького, Львівського історичного музею, Державного природознавчого музею НАН України та інших [6, с. 4].

У 1940 р. до ЛДЕМ увійшли етнографічні збірки з Миського промислового музею, музею імені Дідушицьких та інші приватні збірки Львова, які були націоналізовані. Зокрема з Миського промислового музею було передано більше 130 писанок 1905—1930 років з Поділля, Волині, Гуцульщини, Покуття, Буковини, а також кілька писанок з Чехії та Словаччини. Основою етнографічної збірки цього музею була етнографічна колекція дослідника мистецтва Олександра Прусевича (1878—1944), яку він подарував Львову в 1933 р. [25, с. 52].

Великою була збірка писанок з музею імені Дідушицьких, яка містила багаті колекції з етнографії західних теренів України [31, с. 520]. У 1941 р. до ЛДЕМ було передано близько 3800 писанок [32].

У 1951 р. шляхом об'єднання Державного етнографічного музею та Миського промислового музею було створено Музей етнографії та художнього промислу (МЕХП)⁴.

На сьогодні колекція писанок Музею НТШ, колекції інших музеїв і приватних збірок, зібраних у I половині ХХ століття, є унікальними складовими фондової групи «Писанка» МЕХП Інституту народознавства НАН України. Колекція писанок музею налічує близько 13 тис. пам'яток і є найбільшою й найповнішою з-поміж музейних колекцій України.

⁴ Музей засновано як «Український державний музей етнографії та художнього промислу Академії наук УРСР», сучасна назва — з 1992 р.

Висновки. Створення Музею НТШ стало важливою віхою культурного розвитку України. Впродовж всього періоду своєї діяльності в Музеї було сформовано унікальну за своїм багатством колекцію писанок, що презентувала усі західні етнографічні регіони України. Одну з провідних ролей у формуванні цієї колекції відіграла українська громадськість, що, у відповідь на опубліковані у пресі відозви, збирала та дарувала Музею цілі добірки писанок або окремі пам'ятки. Такими дарувальниками були головно представники української інтелігенції — відомі науковці, педагоги, священники, художники, дослідники, інженери. Активно долучалися до цієї справи й учні гімназій.

Дослідження хронології розвитку колекції писанок в Музеї НТШ дало змогу виокремити два періоди її формування. Упродовж періоду від 1900—х років до Першої світової війни головну роль у поповненні колекції відіграли відомі вчені та громадські діячі І. Крип'якевич, О. Роздольський, Я. Пастернак, А. Корнелля, учителі Б. Заклинський, М. Кузьмак, Ф. Андрусевич, священники Л. Сілінський, О. Волянський, І. Охримович, Б. Гоцький. Загалом на серпень 1913 р. у колекції було більше 2700 писанок здебільшого з Галичини, меншою мірою — з Волині й Буковини.

У міжвоєнний етап число дарувальників Музею суттєво зросло. Головний внесок зробила українська інтелігенція: вчені, педагоги, громадські діячі й дослідники Р. Цегельський, О. Вербенець, М. Терлецький, Л. Чачковський, С. Никифоряк, О. Степанів, І. Шпитковський, А. Курдидик, С. Пушкар (Чижович), Б. Барвінський, С. Фарина, Ю. Полянський, І. Герасимович, І. Зілінський, П. Шекерик-Доників, О. Дучимінська, Я. Музика, магістр К. Добрянський, лікар О. Селянський, священники В. Навроцький, Д. Садовський, Ю. Фадієвич, М. Карп'як, А. Круцько та інші. До дарування писанок активно долучилися учні українських гімназій у Львові, Жовкві, Станиславові, Перемишлі, Чорткові. Загалом від них у 1924—1939 роках Музей отримав більше 270 писанок. Надходження писанок з Лемківщини, Надсяння, Холмщини, Покуття і Поділля розширило регіональне різноманіття колекції писанок.

За весь період ведення інвентарних книг Музею НТШ (1913—1940) в них було зроблено записи

про надходження 5433 писанок. До новоствореного ЛДЕМ було передано 3610 писанок.

Багата фондова колекція українських писанок Музею НТШ, що зараз є ваговою складовою фонду «Писанка» МЕХП Інституту народознавства НАН України, є важливою джерельною базою для наукових та краєзнавчих досліджень.

Стаття підготовлена за підтримки Українського культурного фонду в рамках виконання проекту 7СУН11-34747 «Українська писанка в європейському культурному просторі». На веб-порталі проекту <https://pysanka.org.ua/home.html> можна ознайомитися з оцифрованими писанками з фонду МЕХП ІН НАН України, зокрема 3D-моделлями.

- Гембарович М.Т., Гургула І.В., Івасюта М.К. З історії Українського державного музею етнографії та художнього промислу АН УРСР. *Матеріали з етнографії та мистецтвознавства*. 1959. Вип. 4. С. 3—12.
- Скрипник Г. З історії етнографічних експозицій України. *Народна творчість та етнографія*. 1979. № 4. С. 87—92.
- Гонтар Т. Етнографічні колекції Музею НТШ. З історії Наукового товариства імені Т. Шевченка. *Записки Наукового товариства імені Шевченка. Праці секції етнографії та фольклористики*. Т. ССХХІІ. 1992. С. 417—427.
- Сапеляк О. *Етнографічні студії в Науковому Товаристві ім. Шевченка*. Львів, 2000. 208 с.
- Надопта А. Роль громадських, наукових організацій та церкви у формуванні та становленні українського етнографічного музейництва Галичини кінця ХІХ — 30-х рр. ХХ ст. *Народознавчі зошити*. 2012. № 4 (106). С. 758—774.
- Кушнір В. *Музей Наукового товариства ім. Шевченка. (1892—1940 рр.)*. Львів: Інститут народознавства НАН України, 2021. 192 с.
- Хроніка НТШ*. 1909. Ч. 39.
- Хроніка НТШ*. 1910. Ч. 47.
- Справоздане з музею за час від 1 жовтня до 31 грудня 1912 р. *Хроніка НТШ*. 1912. Ч. 52.
- Справоздане за 1912 рік. *Хроніка НТШ*. 1913. Ч. 53. Вип. І.
- Справоздане за місяці: січень—цвітень. *Хроніка НТШ*. 1913. Ч. 54. Вип. ІІ.
- Справоздане з музею місяці май—серпень 1913. *Хроніка НТШ*. 1913. Ч. 55.
- Хроніка НТШ*. 1930. Ч. 69—70.
- Інвентарна книга Музею НТШ № ІІ*. №№ 6044—8864, 13220—13229, 13265—13305, 13310, 13654—13662, 14172—14191, 15952—15953, 15963, 15966—15989, 16188, 16217—16231.
- Інвентарна книга Музею НТШ № ІІІ*. №№ 17134—17136, 17142—17147, 17177—17199, 17201—17218, 17233—17237, 17239—17251, 17945—17963, 17968—17989, 18007—18020, 18116—18210, 18224, 18250—18263, 18275—18278, 18787—18792, 18794—18800, 18804—18814, 18818—18840, 18842—18866, 18903.
- Інвентарна книга Музею НТШ № ІV*. №№ 18990, 19016—19026, 19061, 19070, 19071, 19143—19145, 19278, 19331, 19332, 19342—19349, 19434—19442, 19473—19476, 20069, 20192, 20193, 20196, 20197, 20199, 20202—20204, 20228—20232, 20236—20250, 20259, 20260, 20262—20264, 20266, 20273, 20274, 20300, 20310.
- Інвентарна книга Музею НТШ № V*. №№ 20519, 20600—20604, 20661, 21036, 21156, 21273, 21302, 21311—21319, 21323, 21329, 21330, 21375—21377, 21379—21383, 21387—21390, 21394—21406, 21435, 21440, 21476, 21487—21498, 21607, 21621—21628, 21784, 21909—21914, 21947, 22101, 22037—22071, 22093.
- Інвентарна книга Музею НТШ № VI*. №№ 22758, 22766, 22798—22800, 22805—22807, 22951, 23042, 23486, 23712—23715, 23722, 23723, 23807, 23867.
- Інвентарна книга Музею НТШ № VII*. №№ 24210, 24264, 24452, 24455, 24456, 24570, 24571, 24620, 24687, 24841, 25050, 25051, 25346—25354, 25944—25946.
- Інвентарна книга Музею НТШ № VIII*. №№ 26277, 26278, 26336—26343, 26354—26358, 26367, 26368, 26371—26373, 26386, 26446—26448, 26603, 26604, 27352—27356, 27431, 27456—27458.
- Інвентарна книга Музею НТШ № IX*. №№ 27475, 27478, 27567, 27603, 28322, 28702, 28703, 28907—28909, 28911—28923, 28928, 28929, 29024.
- Інвентарна книга Музею НТШ № X*. №№ 29365, 29699, 29733, 29805, 29822, 29883, 30033, 30056, 30132, 30230, 30231, 30238, 30259, 30265, 30301, 30302, 30336, 30339, 30359, 30364—30367, 30398, 30470, 30496, 30510, 30511.
- Інвентарна книга Музею НТШ № XI*. №№ 30601, 30695, 30717, 30877, 30878, 31092, 31334, 31348, 31350, 31359.
- Статут Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові. *Записки Наукового товариства імені Шевченка*. Кн. 4. Львів, 1898. С. 5—12.
- Івашків Г. Основні етапи формування збірки народної кераміки в Музеї етнографії та художнього промислу. *Український Керамологічний Журнал*. 2003. № 2—4. С. 44—59.
- Стрільчук В. Поручник УГА Павло Дубас — творець історії брідської землі. *Незалежний культурологічний часопис «І»*. 2012. Ч. 12. URL: https://www.ji.lviv.ua/пб9texts/Strilchuk_Poruchnyk_Dubas.htm (дата звернення: 20.10.2024).
- Гребеняк В. Музей Наукового Товариства імені Шевченка в 1913-тім році. *Діло*. 1914. 20 (7) лютого. Ч. 38.

28. *Городенщина. Історично-мемуарний збірник*. Зредагував Михайло Г. Марунчак. Нью Йорк — Торонто — Вінніпег, 1978. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/14565/file.pdf> (дата звернення: 20.10.2024).
29. Гургула І. Писанки східної Галичини й Буковини в збірці Національного Музею у Львові. *Матеріали до етнології й антропології*. Львів, 1929. Т. 21—22. Ч. 1. С. 131—152.
30. Девда А. Сава Никифоряк. *Рожнів. Сайт чудового села*. 23 березня 2018. URL: <https://rozhniv.if.ua/index.php/vidomi-rozhnivchanu/202-sava-nykuforiak> (дата звернення: 20.10.2024).
31. *Енциклопедія українознавства*: в 11 тт. Гол. ред. В. Кубійович. Наукове товариство імені Т. Шевченка у Львові. Перевидання в Україні. Т. 2. Львів, 1993.
32. *Інвентарна книга Музею НТШ*. № XII. С. 194—195.
- (1913). Report from May-August 1913. *Chronicle of the of the Shevchenko Scientific Society* (Vol. 55) [in Ukrainian].
- (1930). *Chronicle of the of the Shevchenko Scientific Society* (Vol. 69—70).
- (N. d.). *Inventory book of the Shevchenko Scientific Society Museum*. No II. Inventory numbers 6044—8864, 13220—13229, 13265—13305, 13310, 13654—13662, 14172—14191, 15952—15953, 15963, 15966—15989, 16188, 16217—16231 [in Ukrainian].
- (N. d.). *Inventory book of the Shevchenko Scientific Society Museum*. No III. Inventory numbers 17134—17136, 17142—17147, 17177—17199, 17201—17218, 17233—17237, 17239—17251, 17945—17963, 17968—17989, 18007—18020, 18116—18210, 18224, 18250—18263, 18275—18278, 18787—18792, 18794—18800, 18804—18814, 18818—18840, 18842—18866, 18903 [in Ukrainian].
- (N. d.). *Inventory book of the Shevchenko Scientific Society Museum*. No IV. Inventory numbers 18990, 19016—19026, 19061, 19070, 19071, 19143—19145, 19278, 19331, 19332, 19342—19349, 19434—19442, 19473—19476, 20069, 20192, 20193, 20196, 20197, 20199, 20202—20204, 20228—20232, 20236—20250, 20259, 20260, 20262—20264, 20266, 20273, 20274, 20300, 20310 [in Ukrainian].
- (N. d.). *Inventory book of the Shevchenko Scientific Society Museum*. No V. Inventory numbers 20519, 20600—20604, 20661, 21036, 21156, 21273, 21302, 21311—21319, 21323, 21329, 21330, 21375—21377, 21379—21383, 21387—21390, 21394—21406, 21435, 21440, 21476, 21487—21498, 21607, 21621—21628, 21784, 21909—21914, 21947, 22101, 22037—22071, 22093 [in Ukrainian].
- (N. d.). *Inventory book of the Shevchenko Scientific Society Museum*. No VI. Inventory numbers 22758, 22766, 22798—22800, 22805—22807, 22951, 23042, 23486, 23712—23715, 23722, 23723, 23807, 23867 [in Ukrainian].
- (N. d.). *Inventory book of the Shevchenko Scientific Society Museum*. No VII. Inventory numbers 24210, 24264, 24452, 24455, 24456, 24570, 24571, 24620, 24687, 24841, 25050, 25051, 25346—25354, 25944—25946 [in Ukrainian].
- (N. d.). *Inventory book of the Shevchenko Scientific Society Museum*. No VIII. Inventory numbers 26277, 26278, 26336—26343, 26354—26358, 26367, 26368, 26371—26373, 26386, 26446—26448, 26603, 26604, 27352—27356, 27431, 27456—27458 [in Ukrainian].
- (N. d.). *Inventory book of the Shevchenko Scientific Society Museum*. No IX. Inventory numbers 27475, 27478, 27567, 27603, 28322, 28702, 28703, 28907—28909, 28911—28923, 28928, 28929, 29024 [in Ukrainian].
- (N. d.). *Inventory book of the Shevchenko Scientific Society Museum*. No X. Inventory numbers 29365, 29699, 29733, 29805, 29822, 29883, 30033, 30056, 30132, 30230, 30231, 30238, 30259, 30265, 30301, 30302, 30336, 30339, 30359, 30364—30367, 30398, 30470, 30496, 30510, 30511 [in Ukrainian].

REFERENCES

- Hembarovych, M. T., Hurhula, I. V., & Ivasiuta, M. K. (1959). From the history of the Ukrainian State Museum of Ethnography and Art Craft of the Academy of Sciences of the Ukrainian SSR. *Materials on ethnography and art history*, 4, 3—12 [in Ukrainian].
- Skrypnyk, H. (1979). From the history of ethnographic exhibitions of Ukraine. *Folk creativity and ethnography*, 4, 87—92 [in Ukrainian].
- Hontar, T. (1992). Ethnographic collections of the Museum of the National Academy of Sciences. From the history of the Shevchenko Scientific Society. *Notes of the Shevchenko Scientific Society. Proceedings of sections of ethnography and folkloristics* (Vol. CCXXII, pp. 417—427) [in Ukrainian].
- Sapeliak, O. (2000). *Ethnographic studies in the Shevchenko Scientific Society*. Lviv [in Ukrainian].
- Nadopta, A. (2012). The role of public, scientific organizations and churches in the formation and formation of the Ukrainian ethnographic museology of Galicia at the end of the 19th—30s of the 20th century. *Ethnological notebooks*, 4 (106), 758—774 [in Ukrainian].
- Kushnir, V. (2021). *Museum of the Shevchenko Scientific Society. (1892—1940)*. Lviv: Institute of Ethnology of the National Academy of Sciences of Ukraine [in Ukrainian].
- (1909). *Chronicle of the of the Shevchenko Scientific Society* (Vol. 39) [in Ukrainian].
- (1910). *Chronicle of the of the Shevchenko Scientific Society* (Vol. 47) [in Ukrainian].
- (1912). Report from the museum for the period from October 1 to December 31, 1912. *Chronicle of the of the Shevchenko Scientific Society* (Vol. 52) [in Ukrainian].
- (1913). Report for 1912. *Chronicle of the of the Shevchenko Scientific Society* (Vol. 53, issue I) [in Ukrainian].
- (1913). Monthly report: January-April. *Chronicle of the of the Shevchenko Scientific Society* (Vol. 54, issue II) [in Ukrainian].

- (N. d.). *Inventory book of the Shevchenko Scientific Society Museum*. No XI. Inventory numbers 30601, 30695, 30717, 30877, 30878, 31092, 31334, 31348, 31350, 31359 [in Ukrainian].
- (1898). Statute of the Shevchenko Scientific Society in Lviv. *Notes of the Shevchenko Scientific Society*, 4, 5—12 [in Ukrainian].
- Ivashkiv, H. (2003). The main stages of the formation of the folk ceramics collection in the Museum of Ethnography and Art Craft. *Ukrainian Ceramological Journal*, 2—4, 44—59 [in Ukrainian].
- Strilchuk, V. (2012). UGA lieutenant Pavlo Dubas is the creator of the history of Brida land. *Independent cultural journal «Yi»*, 12. Retrieved from: https://www.ji.lviv.ua/n69texts/Strilchuk_Poruchnyk_Dubas.htm (Last accessed: 20.10.2024) [in Ukrainian].
- Hrebniak, V. (1914, february 20 (7)). Museum of the Shevchenko Scientific Society in 1913. *Dilo*, 38 [in Ukrainian].
- Marunchak, M.H. (Ed.). (1978). *Horodenka region. Historical memoir collection*. New York; Toronto; Winnipeg. Retrieved from: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/14565/file.pdf> (Last accessed: 20.10.2024) [in Ukrainian].
- Hurhula, I. (1929). Pysanka of Eastern Galicia and Bukovyna in the collection of the National Museum in Lviv. *Materials for ethnology and anthropology*, 21—22 (1), 131—152 [in Ukrainian].
- Devda, A. (2018, march 23). Sava Nykyforiak. *Rozhniv. The site of a wonderful village*. Retrieved from: <https://rozhniv.if.ua/index.php/vidomi-rozhnivchanu/202-sava-nykyforiak> (Last accessed: 20.10.2024) [in Ukrainian].
- Kubiyovych, V. (Ed.). (1993). *Encyclopedia of Ukrainian studies*: in 11 vol. (Vol. 2). Shevchenko Scientific Society. Lviv [in Ukrainian].
- (N. d.). *Inventory book of the Shevchenko Scientific Society Museum*, XII, 194—195 [in Ukrainian].